

*Van*¹ *eenen riddre die eenen camp sloech voer een jonghe maecht
diemen tonrechte verbrant soude hebben.*²

[100]³

H Et was in eens groots heeren hof een valsch riddere die badt eender maget om ontamelijcke liefde. De welcke dat gheensins doen en wilde, noch doer bede, [noch]⁴ doer ghifte, maer si wilde haren lichaem suyvere houden. Als die riddere sach dat hi sinen wille van haer niet ghecrighen en mochte, seyde hi tot haer dat haer noch berouwen soude. Met dien ghinck hi van haer ende fenijnde⁵ eenen schoonen appele, dien ghaf hi des heren sone vanden selven hove dien onder sinen arm nam ende dair af sterf.⁶ Doen seide die valsce riddre dat die maecht dat kint also hadde doen sterven.⁷ Midts den welcken si ter doot ghevourt wort ende tot in haer hemde ontcleet om te verbernen. Des si bytterlijcken weende, claghende datsi so onschuldich soude moeten sterven, want de valsche riddere den kinde selve den appel ghegeven hadde. Des hem die ridder [q1r] grootelijck verantwoerde⁸ ende boot de sake over haer campelijck te bewijsene. Mair de maecht en conde niemande vinden die sodanigen camp voir

---

1. [Vander Noot 1515]: ¶ Van

2. [Furter 1513]: fol. I3r: wie man eyn Edele iunckfrow nackent vsz gezogen vnd verbrant haben wolt / vnd sy ein Ritter mitt kampff gegen jrem wider teyl erlo^cste.

3. [Eckrich] fol. 55c: .C.v. — In [Vander Noot 1515] ontbreekt de vertaling van Marquart vom Stein van [Eckrich] fol. 55a: .C.iiij. Comment les dames doivent venir a l'encontre de leurs amis quant il les viennent voir en leur hostel — in welk exempel de dochters voorgehouden wordt dat als er een goede vriend voor de deur staat die zij lange tijd niet gezien hebben, dat zij die dan moeten ontvangen zoals zij op dat moment gekleed zijn, en hun gast niet moeten laten wachten totdat zij eindelijk opgetut zijn.

4. Ontbreekt in [Vander Noot 1515] — [Furter 1513] fol. I3r: Die wolt jm nun gewilligenn weder durch verheissung noch durch gabe /

5. fenijnde: vergiftigde

6. [Furter 1513] fol. I3v: Und gieng hyn vnnd vergiffet einen apffel / vnnd gab den des herrn sun im selben hofe / Der nam in vnder sinen armen das er dar von starb / — De vertaling is onjuist: [Eckrich] fol. 55c: Si empoizonna une pomme et la li bailla pour donner au filz de leans que elle portoit entre ses bras. Dont elle la li donna et en morut le filz

7. [Furter 1513] fol. I3v: Also sagt der falsche Ritter die iunckfrow wer bestelt von den erben / das kind also zû to^cden /

8. grootelijck verantwoerde: ten stelligste ontkende

haer doen wilde, so sterck ende ontsien was de valsche riddere. Maer ten lesten, want God den rechtverdighen niet en vergeet, ontfermde Hi haerder ende ghehingde dat een seer duechdelijc, vrom ridder, genoemt Parydes, aldaer quam, rechs als men dat vier ontsteken soude. Dese sach hoe jammerlijck de maghet onsen Heere aenriep, des hi so grooten ontfermenesse op haer hadde dat hi seer nerstelijc vraghende wort de sake waerom men haer alsoe verbranden wilde, dwelck hem dye maghet van woerde te woerde vertelde, des haer de meeste menichte ghetuychnesse ghaf. Doin werp hi den valschen ridder pant⁹ om tegen hem te campen, ende den strijt tusschen hen beyden was seer swaer ende sterck. Maer ten lesten wor[t]¹⁰ de valsche riddere verwonnen ende bekinde sijn mesdaet, dair doir de maecht verlost wort. Ende dat oerdeel dat over haer was ghegheven, wort over hem volbracht. Maer Parides ontfinck vanden valschen ridder vijf dootelijcke wonden, ende doen hi ontwapent was, sant hi der maget sijn hemde, dat tot vijf steden doer steken was. Dat self hemde si oock al haer leefdaghe hielt, onsen Heere alle daghe voerden ridder biddende, die sulcken pine om haren wille geleden hadde.

Sodanighen riddere wel te ghelijcken es den ridder Jhesu Cristo, die Hem oock uut ontfermenessen voer ons, arme sondaers, als wij in die [q1v] duysternessen der Hellen ghevanckenessen gehouden waren, aenden cruyce den camp teghen den duvel, onsen viant, voer ons gevochten heeft, dair hi vijf dootelijcke wonden ontfanghen heeft.

Desgelijcx selen alle goede vrouwen ontfermenesse ende mededooghen hebben met die armoede ende pine haerder armer vrienden, als de goede ridder over de maget dede. Die oock innichlijck beweenen, als de voernoemde vrouwen deden, doen ons lieve Heere Sijn cruys uuter stat van Jherusalem droech na der steden daer Hi Sijn heyliche doot sterven wilde om ons uuten banden des duvels te verlossen. Als oock de drie Marien ontfermen ende mededooghen hadden op onsen lieven Heere, dien si met weenenden ooghen opten Paeschdach vroech soecken ghinghen om Hem te salvene.

---

9. werp hi ... pant: daagde hij ... uit

10. [Vander Noot 1515]: worc

grootelijck verantwoerde/ende boot de sake ouer
haer campelijck te bewijlene **M**aer de maecht en
conde niemande vinden die sodanigen camp voiz
haer doen wilde/so sterck ende ontsien was de val
sche riddere **M**aer ten lesten/want god den recht
uerdighen niet en vergeet/ontfermde hi haerder
ende ghehingde dat een seer duechdelijc vrom rid
der genoemt parpdes aldaer quam/rechts als inē
dat vier ontfteken soude **D**ese sache hoe iāmerlijck
de maghet onsen heere aenriep. **D**es hi so grootē
ontfermenesse op haer hadde/dat hi seer nerstelijc
vraghende wort de sake waerom men haer alsoe
verbranden wilde/dwelch hem dpe maghet var
woerde te woerde vertelde/des haer de meeste me
nichte ghetuychnesse ghat **D**oin werp hi den val
schen ridder pant om tegen hem te campen/ende
den scrijt tusschen hen beyden was seer swaer en
de sterck **M**aer ten lesten wort de valsche riddere
verwonnen/ende bekinde lijn mesdaet **D**air doir
de maecht verlost wort **E**nde dat oerdeel dat ouer
haer was ghegheuen/wort ouer hem volbracht.
Maer parides ontfinc vanden valschen ridder
vijf dootelijcke wonden **E**nde doen hi ontwapent
was/sant hi der maget lijn hemde dat tot vijf ste
den doer strekē was **D**at self hemde si oock al haer
leefdaghe hielt/onsen heere alle daghe voerde rid
der biddende die sulcken pine om haren wille ge
leden hadde **S**odanighen riddere wel te ghelijckē
es den ridder **J**hesu cristo/die hem oock wt ontfer
menessen/voer ons arme sondaers als wij in die

duyfsterneffen der hellen gheuancken effen gehou
den waren/ aenden crupce/ den camp teghen den
duuel/ onsen viant voer ons geuochten heeft/ daer
hi vijf dootelijche wonden ontfanghen heeft/ Des
gelijcx selen alle goede vrouwen ontfermenesse en
mededooghen hebben/ m; die armoede ende pine
haerder armer vrienden/ als de goede ridder ouer
de maget dede/ Die oock innichlijck beweenen/ als
de voernoemde vrouwen deden/ doe ons lieue hee
re sijn crups wter scat van iherusalem droech/ na
der steden daer hi sijn heplighe doot steruen wilde
om ons wren banden des diuuels te verlossen/ Als
oock de drie marien ontfermen ende mededooghē
hadden op onsen lieuen heere/ dien si met weenen
den ooghen opten paeschdach vroech soecken ghē
ghen om hem te saluene.

¶ Hoe de heplighe drie marien tot den graue gin
ghen/ om ihesum te saluene.

Dese drie marien hadden laten maicken
secre toskelijche salue/ Ende quamē met gro
ter begheerten ten graue ons heeren/ daer si den ī
ghel gods vonden/ die hen vercondichde dat crise?
verreken ware/ Daer af si grootelijck verblidē en
met der seluer blischap ghingen si tot den discipu
len/ hen openbare en wat hen gheschiet was/ Dese
goede vrouwen wachten tot des morgēs voerde
daghe/ om dat si des den dienst gods te bat volbrē
gē soude/ Welck alle goede vrouwē en exēpel sijn
soude/ het si weerlijck of geestelijck/ nerstich te sine
inden dienst gods so verre als si dat doen moghen

*Hoe ¹ de heylighe drie Marien tot den grave ginghen
om Jhesum te salvene. ²*

[101] ³

DE selve drie Marien hadden laten maicken seere costelijcke salve ende quamen met groter begheerten ten grave ons Heeren, ⁴ daer si den inghel Gods vonden, die hen vercondichde dat Cristus verresen ware, daeraf si grootelijck verbliden. Ende met der selver blischap ghingen si tot den discipulen, hen openbarende wat hen gheschiet was. Dese goede vrouwen wachten ⁵ tot des morgens voerden daghe om datsi des den dienst Gods te bat volbringen soudent. Dwelck alle goede vrouwen een exempel sijn soude, het si weerlijck of geestelijck, nerstich te sine inden dienst Gods so verre als si dat doen moghen. [q2r] So worden si oock gheloont als de heylighe drye Marien, die ons lieve Here hoochlick verheven heeft.

Men leest oock inden cronicken ⁶ te Rome dat inder tijt als de keyser Nero de heylighe martelaren ⁷ doden liet, de goede, dueghdelijcke vrouwen van der stat hen heylighe lichamen namen ende begroeven, ⁸ ende daerna ghinghen si de metten ende den dienst Gods hooren. Maer ick dincke dat die salve der selver vrouwen seer wijt in deser werelt van deen dandere ghespreyt es. ⁹ Ende dier seer veel meer

---

1. [Vander Noot 1515]: ☩ Hoe

2. [Furter 1513] fol. I3v: wie die heylgen dry Marien zu dem grabe vnßers herrn giengen mit jr salben vnd jn wolten gesalbet haben.

3. [Eckrich] fol. 56a: .C.vj. Des trois Maries

4. [Furter 1513] fol. I4r: Unnd komenn mitt grossem andacht zû dem dienst gottes / by sinem leben vnnd ouch by synem tode / Worend ouch gantz inbrünstig in syner liebe /

5. wachten: waakten — [Eckrich] fol. 56a: Celles bonnes dames veillerent moult pour faire fere les precieux oingnemens, et furent levees des l'aube du jour pour cuidier venir faire leur servise. — [Furter 1513] fol. I4r: Und also secht ir / so wacheten diße güten frowen / das sy am morgen vor tag den dienst gotz destbaß volbringen mo^cchten /

6. [Eckrich] fol. 56b: Croniques de Romme — [Furter 1513] fol. I4r: Canonick zû Rom /

7. [Furter 1513] fol. I4r: die heiligen martren vnd to^cden ließ

8. [Furter 1513] fol. I4r: vnnd jnen das aller best thaten / das sy yemer mo^cchten /

9. [Eckrich] fol. 56b: Dont l'en treuve que a cellui temps eust moult de charitables et de saintes femmes en Romme et ailleurs. Dont je pense que aujourd'uy la charité et le saint service des femmes est bien cler semmé en cest monde. — [Furter 1513] fol. I4r: Da ich gedenck das die salb der frowen vnnd ir andacht / yetz gar wytt in dißer welt von eynader

[sijn] ¹⁰ die hen herten totter werlt becommeringe stellen dan tot den dienst Gods nerstich te sine. Si sijn seer nerstich om hen te chieren ende op te reyden om datsi des te meer gesien souden worden, maer ten dienst Gods sijn si traech ende lancksæem. Sy hebben oock moet ende genoechte hen also te strijcken, te pallerene ende oneerlijcke, dwase woerden te aenhooren, maer ten duechdelijcken dingen hebben si groot verdriet, dat nochtans beter ware dat si des niet en deden, want God sal hen alle den wellust ende behaghen tweehondertfout wederghelden.

---

gesewet sy /

10. [Vander Noot 1515]: es — [Furter 1513] fol. I4r: Unnd deren gar vil mer synd /

So worden si oock gheloont als de heylighe bye
mariē/die ons lieue here hoochlich verheue heeft
Men leest oock inden cronickē te rome Dat inder
tijt als de keiser nero de heylighe martelaren do-
den liet/de goede dueghdelijcke vrouwen van der
scat/hen heylighe lichamen namen ende begroe-
uen/Ende daerna ghinghen si de metten ende de
dienst gods hooren. Maer ick dincke dat die salue
der seluer vrouwen seer wijt in deser werelt van
deen dandere ghesprept es En dier seer veel meer
es die hen herten totter werlt becommeringe stel-
len/dan tot den dienst gods nerstich te sine Si sijn
seer nerstich om hen te chieren eade op te repden/
om dat si des te meer gelien souden wordē Maer
ten dienst gods sijn si traech ende lanchsaem. Si
hebben oock moet ende genoechte hen also te scrij-
ken te pallerene/ende oneerlijcke dwale woerden
te aenhooren/maer ten duechdelijcken dingē heb-
ben si groot verdriet Dat nochtans beter ware d;
si des niet en deden Want god sal hen alle den wel-
lust ende behaghen tweehondertfour wederghel-
den gelijck als de wijse man seyt Eer hen de vrou-
wen ghehemmen/ghespieghelen ende ghehurne
is de processe inder kercken/de messe/ende alie de
dienst ghedaen Daerom si doen ghelijck de vijf o
wijse maechden deden/vanden welckē god de hee-
re inden euangelio seyt Dat de selue de toecompt
des brupgooms verfliepen/en daer doer bupren
worden ghesloten Als de ander vijf wise die na hē
wachtē/met hem binne gingē in; grooter bliscap

Gelijck als de wijse man seyt: Eer hen de vrouwen ghekemmen, ghespieghelen ende ghehurnen ² is de procescie inder kercken, de messe ende alle den dienst ghedaen. Daerom si doen ghelijck de vijf onwijse maechden deden, vanden welcken God de heere inden evangelio seyt dat de selve de toecompst des bruygooms versliepen ende daer doer buyten worden ghesloten, als de ander vijf wise die na hem wachten, met hem binnen gingen met grooter bliscap. ³ [q2v] Als ick beduchte bi desen exempele dat hender seere vele in deser werelt doen ghelijck de vijf onwijse, luttel wetende wat hender salicheyt behoort, want si luttel goede wercken doen om ghenade te verwervene. Des si hem oock wel versuemen mochten voer hen inde ⁴ te betren, die nochtans tijt noch huere en weten. ⁵ Dairom si oock de porten ghesloten vinden selen, ende men en salse niet kinnen noch weten wie si sijn, ghelijck den voernoemden vijf onwijse vrouwen gheschiet [es]. ⁶ Dan sal haer leetwesen ende haren rouwe te spade comen. Si selen oock seer vervaert sijn als si inder eewijgher pinen moeten, daer nemmermeer verlossinghe noch vertroostinghe en es. O, God, hoe swaerlijck sal op hen dan hen strijckinghe, hen chieringhe ende hen quade begheerten die si ghehadt hebben om de werelt te behaghene volbracht hebben, gewroken worden. ⁷ Hoordi wel, also wort den loon der quader vrouwen! Maer die goede selen met haren bruygoom ingaen, dat is met God, haren sceppere, ende vinden also de poerten open tot grooter vruechden, op dwelecke si hen sorchfuldichlijc ghehadt hebben met waecken ende met anderen haren goeden wercken ⁸ ende niet in dootsonden gheslapen. Si hebben hen suver

---

1. [Eckrich] fol. 56c: .C.vij.

2. ghehurnen: hun hoofdtooi in orde hebben

3. *Matthaeus* 25, 1-13.

4. hen inde: hun (levens)einde

5. *Matthaeus* 25, 13.

6. Ontbreekt in [Vander Noot 1515] — [Furter 1513] fol. I4v: wie dann den gemelten fünff vnwißen junckfrowen beschach /

7. [Furter 1513] fol. I4v: O gott wie schwerlich würdt jnen dann ir schleigern vnnd vff mutzen vergolten zû sampt jren bo^eßen gelüsten / so sy zû gefallen der welt habent erfüllt /

8. [Furter 1513] fol. I4v: vnd andern jren heyligen wercken

ende cuysch ghehouden, hen ghebiecht ende God lief gehadt ende ghevrees. Dat selve sijn de ghene daer God af ghesproken heeft.

Als ick beduchte bi desen exempele dat hender seer
re vele in deser werelt doen ghelijck de vijf onwij
se luttel wetende wat hender salichz behoort. Wat
si luttel goede wercken doen o ghenade te verwer
uene. Des si hē oock wel versuemen mochtē voer
hen inde te betren/die nochtans tijt noch huere en
weten. Daerom si oock de poeren ghesloten vindē
selen en men en salse niet kinnen noch weten wie
si sijn/ghelijck den voernoeden vijf onwijse vrou
wen gheschiet. Dan sal haer leetwesen ende hare
rouwte te spade comen. Si selē oock seer veruaert
sijn/als si inder ewijgher pinen moeten/daer nē
mermeer verlossinghe noch vertroostingē en es.
O god hoe swaerlijck sal op hen dan hen stryckin
ghe/hen chieringhe ende hen quade begheerten/
diēsi ghehadt hebben om de werelt te behaghene
volbracht hebben/gewroken worden. Hoordi wel
also wort den loon der quader vrouwē. Maer die
goede selen met haren bruygdom ingaen. Dat is
met god haren sceppere/ende vinden also de poer
ren open tot grooter vrucheden/op dwelecke si hē
sorchfuldichlijck ghehadt hebben/met waechen en
met anderen haren goeden wercken ende niet in
dootsonden gheslāpen. Si hebben hen suuer ende
civisch ghehouden/hen ghebiecht/ende god lief ge
hadt ende ghevrect. Dat selue sijn de ghene daer
god af ghesproken heeft.
Hoe de inghel gabriel der hepliger maghet ma
ria boedtsapte dat de sone gods van haer ghebo
ren soude worden.